

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

DE NEDERLANDSE FEMALE BOARD INDEX 2023

Prof. dr. Mijntje Lückerath-Rovers

© 2023

Het copyright van dit onderzoek behoort toe aan Prof. dr. Mijntje Lückerath. De resultaten mogen via andere bronnen verspreid worden en de oorspronkelijke weblink naar het rapport mag op websites e.d. geplaatst worden, mits in beide gevallen auteur- en bronvermelding wordt toegepast.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave

SAMENVATTING.....	5
Introductie.....	7
<i>88 Nederlandse beursondernemingen in 2023.....</i>	<i>7</i>
Bestuurders en commissarissen.....	9
<i>Vrouwelijke bestuurders en commissarissen in 2023.....</i>	<i>9</i>
<i>Benoemde en afgetreden bestuurders en commissarissen.....</i>	<i>10</i>
Ondernemingen.....	13
<i>Quotum-wet.....</i>	<i>14</i>
<i>Top 15 ondernemingen met vrouwelijke bestuurders en commissarissen.....</i>	<i>14</i>
<i>14 nieuwe (mannelijke) bestuurders bij bedrijven met geen vrouwelijke bestuurders.....</i>	<i>15</i>
Persoonlijke kenmerken: leeftijd, zittingstermijn en nationaliteit.....	17
<i>Leeftijd zittende bestuurders en commissarissen.....</i>	<i>17</i>
<i>Leeftijd nieuwe bestuurders en commissarissen.....</i>	<i>17</i>
<i>Zittingstermijn zittende bestuurders en commissarissen.....</i>	<i>18</i>
<i>Zittingstermijn afgetreden bestuurders en commissarissen.....</i>	<i>19</i>
<i>Nationaliteit zittende bestuurders en commissarissen.....</i>	<i>20</i>
<i>Nationaliteit nieuwe bestuurders en commissarissen.....</i>	<i>20</i>
Appendix.....	22
Auteur.....	26

SAMENVATTING

1. Er is geen vooruitgang met het percentage vrouwelijke bestuurders bij beursgenoteerde ondernemingen, dit was 15% in zowel 2022 en 2023.
2. Ook het percentage vrouwelijke commissarissen stabiliseert op 39% (2022: 38%) maar ligt (gemiddeld) al wel ruim boven de gewenste 33%.
3. Een krappe meerderheid van de commissarissenbenoemingen is man (53%). Bij de bestuurdersbenoemingen is nog steeds een ruime meerderheid man (87%).
4. WoltersKluwer staat op de eerste plek in de Female Board Index met het hoogste percentage vrouwen (63%) in de gecombineerde RvC (67%) en RvB (50%).
5. 61 ondernemingen hebben geen vrouw in de RvB, bij deze ondernemingen werden dit jaar wel 14 nieuwe (mannelijke) bestuurders benoemd.
6. 8 ondernemingen hebben geen vrouw in de RvC. Bij deze ondernemingen zonder vrouwelijke commissarissen zijn dit jaar geen (mannelijke) commissarissen benoemd, zij zijn dus niet in overtreding van de quotumwet.
7. 79 van de 88 Nederlandse beursondernemingen (90%) voldoen het quotum van minimaal 33% vrouw in de RvC, dit geldt voor alle AEX, AMX en AScX-fondsen. De kleinere lokale fondsen voldoen het minst vaak aan het quotum: slechts 20 van 29 voldoen aan de minimumeis van 33%.

Algemene kenmerken: leeftijd, zittingstermijn en nationaliteit

8. De gemiddelde commissaris is 60,8 jaar oud (2022: 60,7). De gemiddelde bestuurder is 54,4 jaar oud (2022: 54,8 jaar). Vrouwelijke bestuurders en vrouwelijke commissarissen zijn respectievelijk resp. 4 en 5 jaar jonger dan hun mannelijke collega's.
9. De gemiddeld zittingsduur van de zittende bestuurders is 6,0 jaar geleden benoemd. Commissarissen 4,0 jaar geleden. De huidige vrouwelijke bestuurders zitten gemiddeld 2,7 jaar korter in de RvB, de huidige vrouwelijke commissarissen zitten gemiddeld 1,4 jaar korter in de RvC).
10. De 25 afgetreden bestuurders deden dit gemiddeld na 4,3 jaar in de RvB. De drie afgetreden vrouwelijke bestuurders vertrokken alle drie binnen of na 1 termijn, gemiddeld 3,7 jaar.
11. De 53 afgetreden commissarissen deden dit gemiddeld na 6,0 jaar in de RvC. De 18 vrouwelijke afgetrede commissarissen vertrokken na gemiddeld 5,3 jaar. Dit is gemiddeld 1,1 jaar eerder dan het gemiddelde bij de 35 mannen.
12. 36% van de bestuurders is niet-Nederlands (2022:32%). Dit is 47% voor de commissarissen (2022: 43%). Vrouwen komen relatief veel vaker uit het buitenland dan mannen. 57% van de vrouwelijke commissarissen komt uit het buitenland. Dit is 41% bij de mannen. 41% van de vrouwelijke bestuurders komt uit het buitenland, dit is 35% bij de mannen.
13. Ook dit jaar was ruim de helft (58%) van de nieuwe vrouwelijke commissarissen niet-Nederlands, bij de mannen is dit slechts 32%. Van de nieuwe vrouwelijke bestuurders zijn twee van de vier niet-Nederlands (50%), bij de mannen was dit slechts 46%.

Introductie

De Nederlandse 'Female Board Index© 2023' (Lückerath-Rovers, 2023) geeft voor het zeventiende jaar een overzicht van de representatie van vrouwen én mannen in de Raden van Bestuur (RvB) en Raden van Commissarissen (RvC) van statutair in Nederland gevestigde NVs, genoteerd aan Euronext Amsterdam. De bedrijven in de Female Board Index worden gerangschikt naar het percentage vrouwen in hun gezamenlijke RvB en RvC (zie bijlage).

De gegevens over de samenstelling van de RvB en RvC, peildatum 31 augustus 2023, werden voornamelijk verzameld met behulp van de gegevens van de Kamer van Koophandel (CompanyInfo) en geverifieerd op de website van de bedrijven. Benoemingen en aftredingen die waren aangekondigd maar op 31 augustus nog niet van kracht waren, zijn niet meegenomen.¹ Alleen statutaire bestuurders zijn meegenomen, dus bestuurders die op de website worden genoemd als lid van de RvB of de Management Board, maar die niet als statutair bestuurder in de KvK staan, zijn buiten beschouwing gelaten.² Hetzelfde geldt voor leden van het Executive Committee.

In de rangschikking is een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de RvC en de RvB, vanwege de quota-wet (artikel 142b van Boek 2 BW) die op 1 januari 2022 is ingegaan. Beursgenoteerde ondernemingen zijn verplicht om minimaal 1/3 van de zetels (33%) in de RvC in te vullen door een vrouw, en minimaal 33% door een man (het "quotum"). Benoemingen in strijd met het quotum zijn nietig. Dit quotum geldt niet voor de RvB. In de jaren 2013- 2020 was er een streefgetal van 30% van toepassing voor zowel de RvB en de RvC van alle grote vennootschappen.³

88 Nederlandse beursondernemingen in 2023

Dit onderzoek heeft betrekking op 88 Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen (Euronext Amsterdam) die statutair in Nederland zijn gevestigd. Van oorsprong (deels) Nederlandse ondernemingen die niet statutair in Nederland zijn gevestigd (waaronder bijvoorbeeld AirFranceKLM, Unilever en Shell) zijn niet opgenomen in het onderzoek, en van oorsprong buitenlandse bedrijven die wel statutair in Nederland zijn gevestigd (waaronder bijvoorbeeld Exor van de Agnelli-familie) zijn wel meegenomen in het onderzoek omdat zij gehouden zijn aan Nederlandse wetgeving. Beursgenoteerde beleggingsfondsen zoals Triodos Greenfund of Kempen Orange Fund worden niet meegenomen.

In totaal zijn er dit jaar 88 beursgenoteerde ondernemingen opgenomen in de analyse, in 2022 waren dat 89 ondernemingen. Van de 89 in 2022 zijn er 82 ook opgenomen in de 2023-Index, van vijf beursfondsen is de beursnotering beëindigd (Unibail, Intertrust, Boskalis, Neways, Core Laboratories) en twee ondernemingen zijn niet langer statutair in Nederland gevestigd (DSM naar Zwitserland, Flow Traders⁴ naar Bermuda). Daarnaast zijn er zes bedrijven nieuw in de index van dit jaar, met name omdat vijf buitenlandse ondernemingen zich statutair in Nederland hebben gevestigd (FL Entertainment uit Frankrijk, Ferrovial uit Spanje, Exor uit

¹ Met uitzondering van Annabelle Vos bij SIF, zij wordt reeds op 8 september benoemd.

² Een titulair bestuurder is officieel geen bestuurder van de onderneming en is dan soms alleen, maar soms zelfs dat niet, als gevolmachtigde in de KvK opgenomen.

³ Vanaf 2013 waren doelstellingen voor een meer evenwichtige samenstelling van zowel de RvB en RvC van grotere bedrijven, dus niet alleen beursondernemingen, in de wet opgenomen. Het streefcijfer voor beide raden was 30%. De wetgeving was tijdelijk en bevatte een horizonbepaling, en stopte automatisch met ingang van 1 januari 2016. In januari 2016 werd echter een nieuw voorstel voor de herinstallatie van de wet voorgesteld. Deze wet werd van kracht op 13 april 2017 met een nieuwe einddatum 1 januari 2020. Daarna volgde per 1 januari 2022 het wettelijke quotum van 33% voor alleen de RvC van Nederlandse beursvennootschappen.

⁴ Flow Traders voldeed overigens in 2022 aan de eis van minimaal 33% vrouw in de RvC.

Italië, Onward Medical uit Malta, Nepi Rockcastle uit Zuid Afrika) en Vivoryon stond per abuis niet in de Index in 2022 maar had al eerder de statutaire vestiging uit Duitsland naar Nederland verplaatst.

Snowworld, Ordina, Beter Bed en RoodMicrotec zullen alle vier nog dit jaar van de beurs verdwijnen als gevolg van overnames maar zijn nu nog opgenomen in de Female Board Index. Euronext is een procedure gestart om zes beursfondsen, waaronder Alumexx, Geojunxion, New Sources Energy en Bever, van de beurs te halen vanwege het niet nakomen van de beursregels, ook dat heeft echter nog niet plaatsgevonden.^{5,6}

Tabel 1 toont per beurssegment de ondernemingen in de Female Board Index 2023.

Tabel 1. 88 Beursondernemingen in de Female Board Index

AEX	AMX	AScX	Lokale fondsen
ABN AMRO BANK	AALBERTS	ACOMO	AFC AJAX
ADYEN	ALFEN	AVANTUM	ALMUNDA
AEGON	AMG	AZERION	ALUMEXX ²
AHOLD DELHAIZE	ARCADIS	BAM	BETER BED ¹
AKZO NOBEL	BASIC-FIT	BRUNEL	BEVER ²
ASM INTERNATIONAL	CORBION	CM.COM	BRILL
ASML	CTP	EBUSCO HOLDING	C/TAC
ASR	EUROCOMMERCIAL PROP.	FASTNED	CABKA
BESI	FUGRO	FORFARMERS	EASE2PAY
EXOR	JDE PEET'S	HEIJMANS	ENVIPCO
HEINEKEN	JUST EAT TAKEAWAY	KENDRION	EURONEXT
IMCD	OCI	NEDAP	FERROVIAL
ING GROEP	SBM OFFSHORE	NSI	FL ENTERTAINMENT
KPN	SIGNIFY	ORDINA ¹	GEOJUNXION ²
NN GROUP	TKH GROUP	PHARMING	HOLLAND COLOURS
PHILIPS	VAN LANSCHOT KEMPEN	POSTNL	HYDRATEC
PROSUS	VOPAK	SIF	IEX GROUP
RANDSTAD		SLIGRO	LUCAS BOLS
UMG		TOM TOM	MKB NEDSENSE
WOLTERS KLUWER		VASTNED RETAIL	NEPI ROCKCASTLE
		VIVORYON	NEW SOURCES ENERGY ²
		WERELDHAVE	NX FILTRATION
			ONWARD MEDICAL
			PB HOLDING
			PORCELEYNE FLES
			ROODMICROTEC ¹
			SNOWWORLD
			TIE KINETIX
			VALUE8
20	17	22	29

¹ Ordina, Beter Bed en RoodMicrotec verdwijnen binnenkort van de beurs vanwege overname

² Ook Alumexx, Geojunxion, Bever, New Sources worden binnenkort waarschijnlijk door Euronext van de beurs gehaald vanwege het niet naleven van de beursregels.

De hiernavolgende paragrafen tonen allereerst de percentages vrouwelijke bestuurders en commissarissen, en de nieuwe benoemingen. Daarna volgt een paragraaf op ondernemingsniveau waarbij tevens wordt aangegeven hoeveel bedrijven aan de quotumwet voldoen. Tot slot volgt de paragraaf met andere demografische gegevens van de bestuurders en commissarissen, zoals leeftijd, zittingsduur en nationaliteit.

⁵ <https://fd.nl/financieel-markten/1473896/beursfondsen-die-damrak-moeten-verlaten-zoeken-alternatief>

⁶ Twee van deze zes bedrijven, Lavide en DGB, zaten ook niet in voorgaande Female Board Indexen omdat het lege beurschulzen betrof. Formeel gezien zijn zij ook aan het quotum gehouden zijn.

Bestuurders en commissarissen

Op 31 augustus 2023 zijn er 222 bestuurders en 506 commissarissen actief bij de 88 beursgenoteerde ondernemingen. Dit onderdeel toont het percentage vrouwelijke bestuurders in de RvB en de RvC. Deze paragraaf toont ook het verschil in het aantal benoemde en afgetreden mannelijke en vrouwelijke bestuurders en commissarissen.

Vrouwelijke bestuurders en commissarissen in 2023

Tabel 2 toont het aantal vrouwelijke bestuurders en commissarissen per 31 augustus 2023. Er is vrijwel geen vooruitgang geboekt op het percentage vrouwelijke bestuurders (van 14,8% in 2022 naar 15,3% in 2023), per saldo is er één vrouwelijke bestuurder bijgekomen, en zijn van alle 222 bestuurders er 34 vrouw.

Het percentage vrouwelijke commissarissen kende in de afgelopen jaren een jaarlijkse toename van 3 tot 5%-punt en bereikte vorig jaar al de 38%, in 2023 nam dit nog enigszins toe naar 39%. Van alle 506 commissarissen zijn er 197 vrouw.

Tabel 2. Aantal vrouwen in Female Board Index 2019-2023

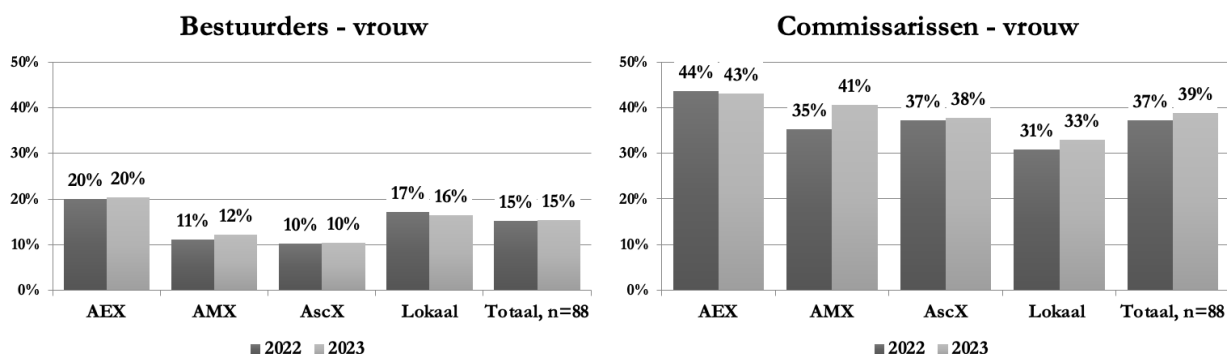
De getallen en percentages verwijzen naar het aantal bedrijven dat in het betreffende jaar waren opgenomen in de Female Board Index

	2019 n=88		2020 n=93		2021 n=89		2022 n=89		2023 n=88	
	#	%	%	#	#	%	#	%	#	%
Totaal bestuurders en commissarissen	668		726		681		710		728	
- waarvan vrouw	140	21%	176	24%	184	27%	216	30%	231	32%
Totaal bestuurders	213		225		214		223		222	
- waarvan vrouw	18	9%	28	12%	29	14%	33	15%	34	15%
Totaal commissarissen	455		501		467		487		506	
- waarvan vrouw	122	27%	148	30%	155	33%	183	38%	197	39%

Er zijn al enkele wijzigingen aangekondigd waardoor met name het percentage vrouwelijke bestuurders schommelt, zo verdwijnt Snowworld op 1 september van de beurs (1 vrouwelijke bestuurder, 2 vrouwelijke commissarissen), treedt Jolanda Poots aan als CFO bij Ahold Delhaize op 1 oktober en vertrekt Tanja Cuppen in april 2023 uit de RvB van ABN AMRO. Deze wijzigingen zijn niet meegenomen.

0 toont deze percentages voor de vier beurssegmenten (AEX, AMX, AScX en lokale fondsen). De AEX-fondsen hebben procentueel de meeste vrouwen in zowel de RvB (20%) en de RvC (43%), de small caps (AScX) hebben gemiddelde het laagste percentage vrouwen in de RvB (10%), en de lokale fondsen hebben gezamenlijk het laagste percentage vrouwelijke commissarissen (33%). In de vergelijking met 2022 is duidelijk te zien dat geen van de beurssegmenten vooruitgang heeft geboekt op RvB-niveau, en dat op RvC-niveau alleen de AMX-fondsen echt vooruitgang hebben geboekt (van 35% naar 41%).

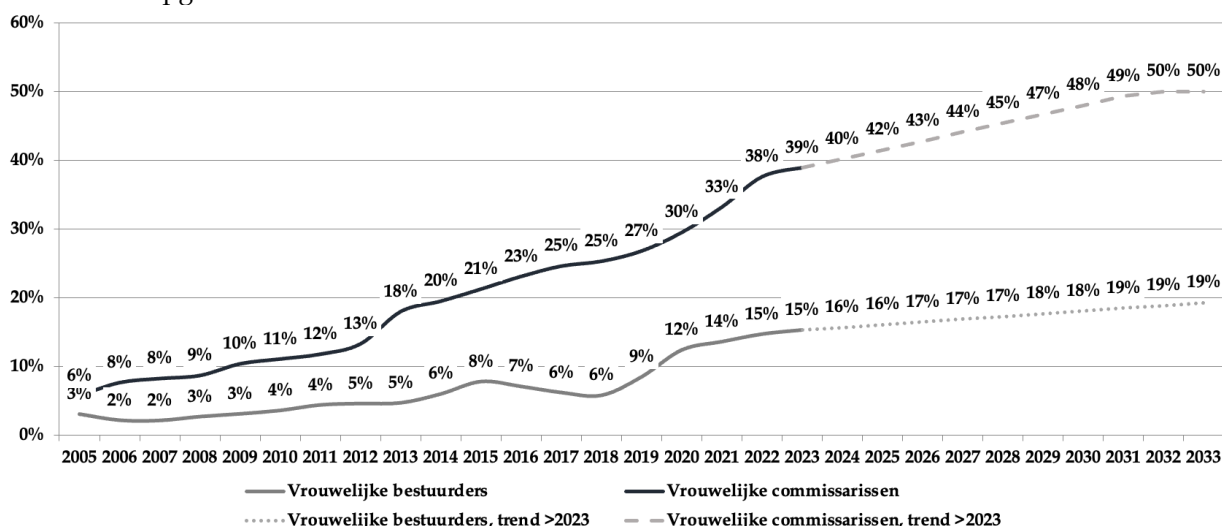
Figuur 1. Vrouwelijke bestuurders en commissarissen in de AEX, AMX, AScX en lokaal
De vergelijking met 2022 is gebaseerd op de 88 bedrijven in de Female Board Index van dit jaar, alsof dezelfde samenstelling van de indices van toepassing is; de samenstelling van de indices verandert echter elk jaar in maart.

Figuur 2 toont de toename in de percentages sinds 2005 (ononderbroken lijn) en trekt vanaf 2023 (stippellijn) de trend door. Als de voortgang van afgelopen jaar wordt doorgetrokken naar de toekomst zou een 50:50 verdeling van de commissarisposities in 2032 bereikt worden. Het % vrouwelijke bestuurders zal in dat jaar nog steeds maar 19% zijn.

Figuur 2. Werkelijke groei sinds 2005, trend vanaf 2023

De percentages verwijzen naar de aantal bedrijven dat in het betreffende jaar waren opgenomen in de Female Board Index

Benoemde en afgetreden bestuurders en commissarissen

Tabel 3 toont de benoemde en afgetreden bestuurders en commissarissen, uitgesplitst naar geslacht. In totaal zijn er 101 nieuwe bestuurders en commissarissen benoemd, waarvan 37 vrouwen (37%). In 2022 was dit nog 44%.

In 2020 was het percentage benoemde vrouwelijke bestuurders 28% en leek er een inhaalslag bezig. In die tijd was het streefgetal voor bestuurders en commissarissen nog van kracht. Vorig jaar, 2022, bleek dit echter fors teruggezaakt en was dit het laagst in vier jaar tijd (16%). Dit jaar (2023) daalde dit echter nog verder naar 13%. Omdat het aantal afgetreden vrouwelijke bestuurders (drie) bijna net zo hoog is als het aantal benoemingen (vier) neemt het aantal vrouwelijke bestuurders per saldo met slechts één vrouwelijke bestuurder toe.

Vorig jaar was voor het eerst het percentage nieuw benoemde vrouwelijke commissarissen relatief gezien iets groter dan het percentage benoemde mannen (55%). Dit jaar gaat weer de

meerderheid (53%) van de commissarisposities naar een man, 38 mannen versus 33 vrouwen (47%).

Tabel 3. Benoemd en afgetreden tussen augustus 2022 en 2023

	2019, n=88		2020, n=94		2021, n=89		2022, n=89		2023, n=88	
BENOEMD	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Alle nieuw benoemde bestuurders en commissarissen	93		124		103		117		101	
-waarvan vrouw	31	33%	47	38%	41	40%	52	44%	37	37%
nieuw benoemde bestuurders	29		39		22		32		30	
-waarvan vrouw	7	24%	11	28%	5	23%	5	16%	4	13%
nieuw benoemde commissarissen	64		85		81		85		71	
--waarvan vrouw	24	38%	36	42%	36	44%	47	55%	33	47%
AFGETREDEN	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Alle afgetreden bestuurders en commissarissen	85		94		103		70		78	
-waarvan vrouw	12	14%	17	18%	26	25%	15	21%	21	27%
afgetreden bestuurders	36		30		22		20		25	
-waarvan vrouw	2	6%	2	7%	3	14%	2	10%	3	12%
afgetreden commissarissen	49		64		81		50		53	
-waarvan vrouw	10	20%	15	23%	23	28%	13	26%	18	34%
Netto verandering mannelijke bestuurders en commissarissen	-11		0		-15		10		7	
Netto verandering vrouwelijke bestuurders en commissarissen	19		30		15		37		16	

Tabel 4 toont de namen en vennootschappen van de 37 nieuw benoemde en 21 afgetreden vrouwelijke bestuurders en commissarissen.

Tabel 4. Nieuw benoemd en afgetreden tussen 31 augustus 2022 - 2023

NIEUWE BENOEMINGEN 2023		AFGETREDEN 2023		
BESTUURDERS		BESTUURDERS		termijn
ADYEN	Nayden	AHOLD DELHAIZE ²	Knight	3.3
KPN	Vergouw ¹	RANDSTAD	Fichuk	3.8
RANDSTAD	Beatove Moreale	RANDSTAD	Henderson	4.0
VAN LANSCHOT KEMPEN	Winkelhuijzen			
COMMISSARISSEN		COMMISSARISSEN		termijn
BRILL	van der Vlist	ABN AMRO	Storåkers	4.0
KPN	De jager	ALFEN	Oudenbroek	2.8
AALBERTS	Menssen	AMG	Bottenbruch	4.0
ABN AMRO	de Vries	AVANTIUM	Schoonenberg	2.6
AHOLD DELHAIZE	Vander Ploeg	C/TAC	Karsten	8.9
ALFEN	van der Vlist	FASTNED	van Mens	2.7
AMG	Roby	FUGRO	Hofste	8.0
ARCADIS	Duganier	HEINEKEN	Arnold	4.0
ASR	Jansen Heijtmajer	ING	Gheorghe	8.0
BASIC-FIT	Frijters	KENDRION	van der Meijs	6.5
EBUSCO	Schatteman	KPN	Guillouard	3.0
EXOR	Debroux	KPN	Vergouw ¹	1.1
EXOR	Dembeck	NN	Vletter-van Dort	7.7
FASTNED	Kool	RANDSTAD	Borra	8.0
FUGRO	Kairisto	SBM OFFSHORE	Richard	8.0
HEINEKEN	Pardo	SIF	van den Bosch	7.2
HOLLAND COLOURS	van der Vlist	UNIVERSAL MUSIC GROUP	Craymer	1.3
ING	Reich	VAN LANSCHOT KEMPEN	Langius	8.0
JDE PEET'S	Abadie Capel			
JUST EAT TAKEAWAY	De Schepper			
JUST EAT TAKEAWAY	Luersmans			
JUST EAT TAKEAWAY	Noon			
KENDRION	Slijkhuis			
NEW SOURCES ENERGY	Hermans			
NN	vd Meer Mohr			
OCI	Sawiris			
ONWARD MEDICAL	Riefberg			
RANDSTAD	Debroux			
SIF	Heckman			
SIF	Vos ³			
SIGNIFY	Bechu			
TOM TOM	Postlethwaite			
VAN LANSCHOT KEMPEN	Nolan			

¹ Chantal Vergouw maakte de overstap van de RvC van KPN naar de RvB ² Bij Ahold Delhaize wordt op 1 oktober Jolanda Poots-Bijl bestuurder, zij is in deze index nog niet meegenomen in de percentages. Indien Poots-Bijl in de percentages zou worden meegenomen bedraagt zowel het % bestuurders als het % nieuwe vrouwelijke bestuurders 16%.

³ Annabelle Vos wordt op 8 september 2023 bij SIF benoemd en is vanwege de korte periode tussen de peildatum van 31 augustus tot 8 september reeds meegenomen in de cijfers.

Ondernemingen

Ondernemingen met vrouwelijke bestuurders en commissarissen

Er zijn nog steeds acht ondernemingen met geen vrouw in de RvB noch in de RvC, en dit is ten opzichte van 2022 gelijk gebleven. Het aantal ondernemingen met ten minste één vrouw in de RvB is ook gelijk gebleven (27), 61 bedrijven hebben dus nog geen vrouw in de RvB (2022: 62).

Het aantal ondernemingen met ten minste één vrouw in de RvC commissaris is gedaald van 81 naar 80, maar vanwege het iets kleinere totaal aantal beursfondsen (88 in 2023 in plaats van 89 in 2022) is dit procentueel gelijk gebleven (91%).

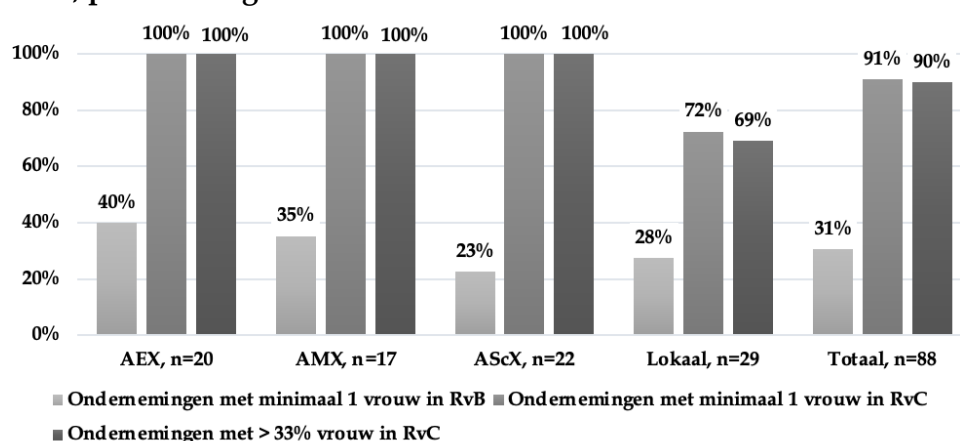
Ook staat in Tabel 5 opgenomen hoeveel bedrijven aan het vrouwenquotum van 33% vrouwelijke commissarissen voldoen, in 2023 zijn dit er 79 (90%), in 2022 waren dit er nog 72 (van de 89: 81%).

Tabel 5. Ondernemingen met vrouwelijke bestuurders en commissarissen van 2019 tot 2023

	FBI 2019 n=88		FBI 2020 n=94		FBI 2021 n=89		FBI 2022 n=89		FBI 2023 n=88	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Ondernemingen met minimaal 1 vrouw in RvB of RvC	74	84%	78	83%	74	83%	81	91%	80	91%
Ondernemingen zonder vrouw in RvB of RvC	14	16%	16	17%	15	17%	8	9%	8	9%
Totaal	88	100%	94	100%	89	100%	89	100%	88	100%
Ondernemingen met minimaal 1 vrouwelijke bestuurder	17	19%	24	26%	24	27%	27	30%	27	31%
Ondernemingen met minimaal 1 vrouwelijke commissaris	71	81%	74	79%	74	83%	81	91%	80	91%
Ondernemingen met >33% vrouwelijke commissarissen							72	81%	79	90%

Figuur 3 toont de verschillen per beurssegment. De 20 AEX-fondsen hebben relatief het meest vaak een vrouw in de RvB (8 van de 20 heeft een vrouw in de RvB), daarna gevolgd door de AMX (6 van de 17). Dit is minder dan 30% bij de AScX en de lokale fondsen.

Figuur 3. % Ondernemingen met minimaal 1 vrouw in RvB of RvC, en met >33% vrouw in RvC, per beurssegment

Quotum-wet

Alle (100%) AEX, AMX, en de AScX-fondsen hebben minimaal 33% vrouwen in de RvC en voldoen dus aan het quotum. Bij de lokale fondsen is slechts bij 20 ondernemingen (69%) minimaal 33% vrouw in de RvC, acht hebben überhaupt geen vrouw in de RvC, en één haalt de 33% niet. Deze negen bedrijven⁷ moeten gezamenlijk tien vrouwen benoemen om aan het quotum te gaan voldoen. Zij benoemden overigens alle negen geen nieuwe commissaris in 2023 en zijn dus niet in overtreding.

79 bedrijven voldoen dus aan het minimum van 33% vrouwelijke commissarissen. Van deze 72 halen 29 bedrijven precies 33%, and 43 hebben dus meer dan 33% vrouwelijke commissarissen. Zeventien bedrijven hebben een 50/50 verdeling van RvC-zetels en bij drie ondernemingen is de meerderheid van de RvC vrouw (Arcadis, Snowworld en WoltersKluwer), waarbij voor de laatste twee geldt dat zij voldoen aan het quotum met net voldoende (33%) mannelijke commissarissen.

Top 15 ondernemingen met vrouwelijke bestuurders en commissarissen

Sinds 2008 rangschikt de Female Board Index de bedrijven op basis van het totaal aantal vrouwen in RvB én RvC. In lijn met internationaal onderzoek waarbij het percentage vrouwen in de one-tier Board wordt gemeten, zijn de 88 bedrijven zijn gerangschikt op basis van het percentage vrouwen in de gecombineerde RvB en RvC. Bedrijven met relatief de meeste vrouwelijke bestuurders en commissarissen staan bovenaan de lijst, aflopend naar bedrijven met relatief de minste vrouwelijke bestuurders en commissarissen. De bedrijven zijn echter verdeeld in subgroepen op basis van drie aanvullende vereisten:

- 1) De bedrijven (20) met ten minste 33% vrouwelijke bestuurders én 33% commissarissen (de quotumwet, maar dan voor RvB en RvC) hoger in de ranglijst dan bedrijven die wel een hoog percentage vrouwelijke commissarissen hebben, maar geen vrouwelijke bestuurders.
- 2) De bedrijven (6) die voldoen aan het quotum van 33% vrouwelijke commissarissen, en ook vrouwelijke bestuurders hebben maar daar niet 33% halen.
- 3) De bedrijven (53) die 33% vrouwelijke commissarissen hebben maar geen vrouwelijke bestuurders.
- 4) De bedrijven (1) die niet 33% vrouwelijke commissarissen hebben maar wel vrouwelijke bestuurders hebben.
- 5) En tot slot de bedrijven (8) die helemaal geen vrouwelijke bestuurders of commissarissen hebben, aflopend gerangschikt op basis van de grootte van hun gecombineerde raad (grotere raden, geen vrouwelijke bestuurder of commissaris, lagere ranking).

⁷ ALUMEXX, BEVER HOLDING, C/TAC, GEOJUNXION, IEX GROUP, MKB NEDSENSE, NEPI ROCKCASTLE, ROODMICROTEC, VALUE8

Tabel 6. Top 15 ondernemingen met vrouwelijke bestuurders en commissarissen

		Totaal RvB + RvC	Totaal vrouw 2023	Vrouwelijke bestuurders 2023	Vrouwelijke commissarissen 2023
1	WOLTERS KLUWER	8	63%	50%	67%
2	SNOWWORLD ¹	5	60%	50%	67%
3	ARCADIS	7	57%	50%	60%
4	NSI	6	50%	50%	50%
4	BETER BED	6	50%	50%	50%
6	ABN AMRO	15	47%	43%	50%
7	FL ENTERTAINMENT	11	46%	50%	44%
8	NN	9	44%	50%	43%
9	ACOMO	7	43%	50%	40%
9	ORDINA	7	43%	50%	40%
11	KPN	15	40%	50%	33%
11	POSTNL	10	40%	50%	38%
11	HYDRATEC	5	40%	50%	33%
11	ASR	10	40%	33%	43%
15	FUGRO	8	38%	50%	33%
15	NEDAP	8	38%	33%	40%
15	BRILL	8	38%	33%	40%

¹ Snowworld verdwijnt per 1 september van de beurs.

14 nieuwe (mannelijke) bestuurders bij bedrijven met geen vrouwelijke bestuurders

Dit deel combineert twee resultaten uit de vorige delen: hoeveel (mannelijke) bestuurders werden er dit jaar benoemd bij bedrijven die daarna nog steeds geen vrouwelijke bestuurder hebben? Met andere woorden, zij hadden de mogelijkheid om de diversiteit in de RvB te vergroten maar hebben dat niet gedaan.

Uit de vorige secties bleek dat van alle 88 bedrijven 61 bedrijven geen vrouwelijke bestuurder hebben en acht bedrijven geen vrouwelijke commissaris. Ook bleek dat er 30 bestuurders en 71 commissarissen zijn benoemd in de periode 2022-2023. Tabel 7 toont nu of, en zo ja, hoeveel bestuurders en commissarissen benoemd zijn bij de bedrijven zonder vrouwelijke bestuurders en commissarissen.

In 2021-2022 zijn 14 mannelijke bestuurders benoemd bij de 61 ondernemingen zonder vrouwelijke bestuurders. Hieronder vallen de AEX-bedrijven Akzo Nobel (RvB: 2 bestuurders), Philips (RvB: 3 bestuurders), ASML (RvB: 6 bestuurders) en Ahold (RvB: nu 3 bestuurders, per 1 oktober zal bestuurder Jolanda Poots-Bijl aantreden) en in de AMX Just Eat Takeaway (RvB: 4 bestuurders).

In 2021-2022 zijn er geen commissarissen benoemd bij de negen bedrijven met ofwel nog helemaal geen vrouwelijke commissarissen ofwel die niet voldeden aan het quotum voor de RvC. Er waren dus geen ondernemingen in overtreding.

Tabel 7. Nieuwe bestuurders en commissarissen bij bedrijven zonder vrouwen in RvB of RvC

Bestuurdersbenoemingen	# Ondernemingen	Nieuwe bestuurders	Waarvan vrouw
Ondernemingen zonder vrouwelijke bestuurders	62	14	0
Ondernemingen met vrouwelijke bestuurders	26	16	4
Alle ondernemingen	88	30	4
Commissarissenbenoemingen	# Ondernemingen	Nieuwe commissarissen	Waarvan vrouw
Ondernemingen zonder vrouwelijke commissarissen	8	0	0
Ondernemingen met vrouwelijke commissarissen maar <33%	1	0	0
Ondernemingen met vrouwelijke commissarissen en >33%	79	71	33
Alle ondernemingen	88	71	33

Persoonlijke kenmerken: leeftijd, zittingstermijn en nationaliteit

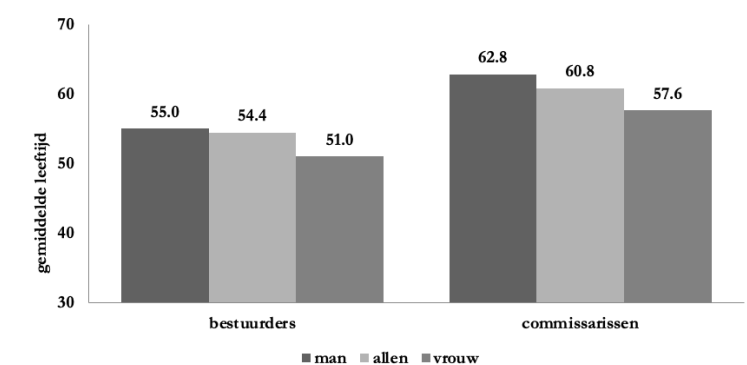
Het profiel van alle bestuurders en commissarissen, maar ook de vergelijking tussen vrouwelijke bestuurders en commissarissen met hun mannelijke collega's, is geanalyseerd met betrekking tot leeftijd, zittingstermijn en nationaliteit.

Leeftijd zittende bestuurders en commissarissen

De leeftijd van de bestuurders en commissarissen is berekend op 31 augustus 2023. De gemiddelde leeftijd van de 222 bestuurders is 54,4 jaar (zie Figuur 4), (2022: 54,8). De 188 mannelijke bestuurders zijn gemiddeld 55,0 jaar oud (2022: 55,2), wat gemiddeld vier jaar (2022: 3,2) ouder is dan 34 vrouwelijke bestuurders (51,0 jaar, 2021: 51,0).

De gemiddelde leeftijd van de 506 commissarissen is 60,8 jaar (2022: 60,7) De 309 mannelijke commissarissen (62,8 jaar, 2022: 62,2) zijn gemiddeld bijna vijf jaar ouder (2022: 3,9) dan de 197 vrouwelijke commissarissen (57,6 jaar, 2022: 58,3).

Figuur 4. Gemiddelde leeftijd zittende bestuurders en commissarissen op 31 augustus 2023
Verskil in leeftijd significant voor zowel bestuurders als commissarissen ($p < 0.01$)

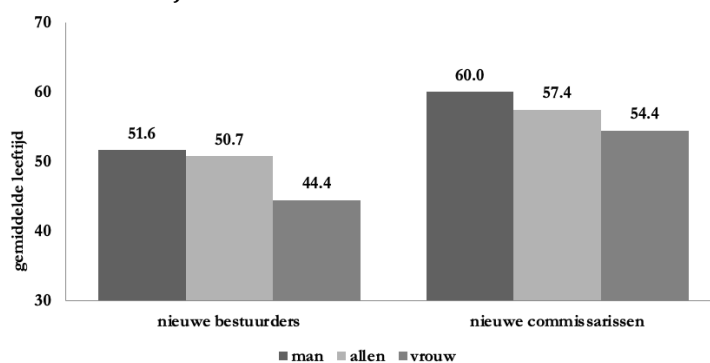

Leeftijd nieuwe bestuurders en commissarissen

De gemiddelde leeftijd van de 101 nieuwe bestuurders en commissarissen wordt weergegeven in Figuur 5. De gemiddelde leeftijd van de 30 nieuwe bestuurders is 50,7 jaar (2022: 52,8), de vier nieuwe vrouwelijke bestuurders (44,4) zijn ruim zeven jaar jonger dan de 26 nieuwe mannelijke bestuurders (51,6). Dit wordt vooral veroorzaakt door de benoeming van Brooke Nayden bij Adyen, zij is 32 jaar. Maar ook de overige drie nieuwe vrouwelijke bestuurders zijn relatief jong, vergeleken met de mannelijke bestuurder, alle drie tussen de 45 en 52 jaar.

De gemiddelde leeftijd van de 71 nieuw benoemde commissarissen is 57,4 jaar (2022: 56,5). De 38 nieuwe mannelijke commissarissen (60,0 jaar, 2022: 56,7) zijn gemiddeld bijna zes jaar ouder dan de 33 nieuwe vrouwelijke commissarissen (54,4 jaar, 2022: 56,4).

Figuur 5. Gemiddelde leeftijd nieuwe bestuurders en commissarissen

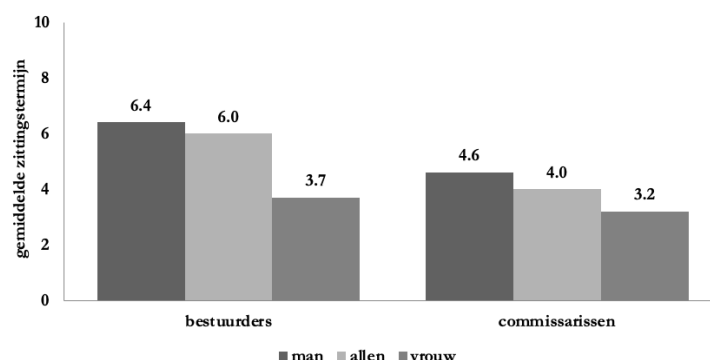
Zittingstermijn zittende bestuurders en commissarissen

Ook werd voor elke bestuurder en commissaris de periode berekend dat hij of zij al in de raad zit (tenure) peildatum 31 augustus 2023).

Het verschil in zittingstermijn tussen de mannelijke en vrouwelijke bestuurders is 2,7 jaar (6,4 jaar voor de mannelijke uitvoerende bestuurders tegenover 3,7 jaar voor de vrouwelijke bestuurders, 2022: 6,1 vs 3,4). Het verschil in zittingstermijn tussen mannelijke en vrouwelijke commissarissen is 1,4 jaar (2022: 1,6). De vrouwelijke commissarissen zijn gemiddeld 3,2 jaar geleden benoemd en de mannelijke commissarissen 4,6 jaar.

Figuur 6. Gemiddelde zittingstermijn bestuurders en commissarissen

Verskil in zittingstermijn significant bestuurders ($p < 0.05$) als commissarissen ($p < 0.01$)

Sinds 2016 is de maximale zittingstermijn voor commissarissen bij beursgenoteerde ondernemingen acht jaar (twee keer vier jaar), welke termijn twee keer met twee jaar kan worden verlengd (dus maximaal 12 jaar).⁸ 55 commissarissen zitten langer dan acht jaar in de RvC, vorig jaar waren dat er nog maar 30, en veertien langer dan 12 jaar (vorig jaar elf). De langstzittende commissarissen zijn de Carvalho en Das bij Heineken, respectievelijk 27 en 29 jaar, wat wordt uitgelegd in de corporate governance verklaring van het bedrijf.⁹

⁸ Best practice bepaling 2.2.2. Nederlandse Corporate Governance Code 2022

⁹ Corporate Governance Statement Heineken 2022, p.46: “Best practice provision 2.2.2 of the Code, which provides that a person may be appointed to the Supervisory Board for a maximum of two four-year terms, followed by two terms of two years each with an explanation in the Corporate Governance Statement, is not applied to Mr. de Carvalho, Mr. Das and Mr. Fernández Carbajal. In the interest of preserving the core values and the structure of the Heineken Group, the Company does not apply the maximum appointment period to members who are related by blood or affinity in the direct line descent to Mr. A.H. Heineken or who are members of the Board of Directors of Heineken Holding N.V. “

Voor bestuurders geldt geen maximum voor het aantal termijnen (van elk vier jaar). Op dit moment zitten 33 bestuursleden langer dan 12 jaar in het bestuur (2022: 30), en 10 bestuursleden zelfs langer dan 20 jaar (2022: 10). De maximale zittingsduur (28 jaar) is nu voor Blickman bij BE Semiconductors en Garderen bij Eurocommercial Properties, gevolgd door Lof bij TKH (26 jaar). Het langstzittende vrouwelijke bestuurslid is McKinstry bij Wolters Kluwer (22 jaar).

Zittingstermijn afgetreden bestuurders en commissarissen

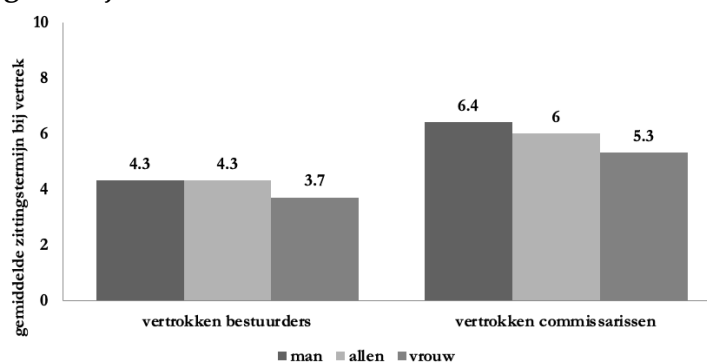
Gemiddeld vertrokken de 25 uittredende bestuurders na een gemiddelde termijn van 4,3 jaar in de RvB, dat is fors korter dan in 2022 (6,2 jaar). Het is opvallend dat 16 van de 25 betrokken bestuurders binnen of na hun eerste termijn vertrokken, dat is terug te zien in de relatief lage gemiddelde termijn van 4,3 jaar.

In 2023 is de gemiddelde zittingstermijn van de drie aftredende vrouwelijke bestuurders 3,7 jaar. In 2022 was dit 1,6 omdat de twee aftredende vrouwelijke bestuurders na 1,5 jaar vertrokken.¹⁰ Opvallend is dat de drie vrouwelijke bestuurders die in 2023 vertrokken, alle drie binnen hun eerste termijn vertrokken en de Amerikaanse nationaliteit hadden.

De kortste periode waarna een mannelijke bestuurder aftrad, was Deen bij ForFarners die na zes maanden aftrad vanwege gezondheidsredenen. De langste periode (12 jaar) waarna een mannelijke bestuurder vertrok waren Van Houten bij Philips en Korthout bij Van Lanschot Kempen. Geen van de andere 25 afgetreden mannelijke bestuurders was langer dan 12 jaar in functie.

De 53 commissarissen die aftraden, vertrokken gemiddeld na 6,0 jaar uit de raad van commissarissen (2022: 5,6). De 18 vrouwelijke commissarissen vertrokken gemiddeld eerder (na 5,3 jaar) dan de 35 aftredende mannelijke commissarissen (6,4 jaar).

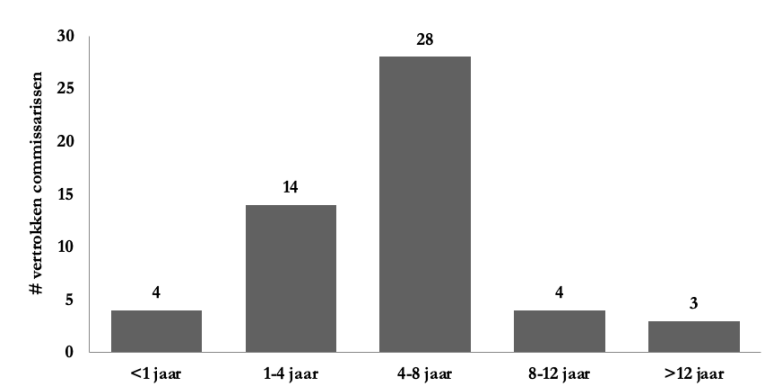
Figuur 7. Zittingstermijn vertrokken bestuurders en commissarissen

Figuur 8 laat zien dat de meeste commissarissen (87%, 2022: 80%) vertrokken vóór, of precies na acht jaar in de RvC. Slechts zeven van de afgetreden commissarissen overschreden een termijn van acht jaar, waarvan drie commissarissen de termijn van 12 jaar overschreed (Osten bij Vivoryon bleef 16,5 jaar).

¹⁰ Van Melick verruilde ASR voor NN en Van Dinteren verliet Holland Colours

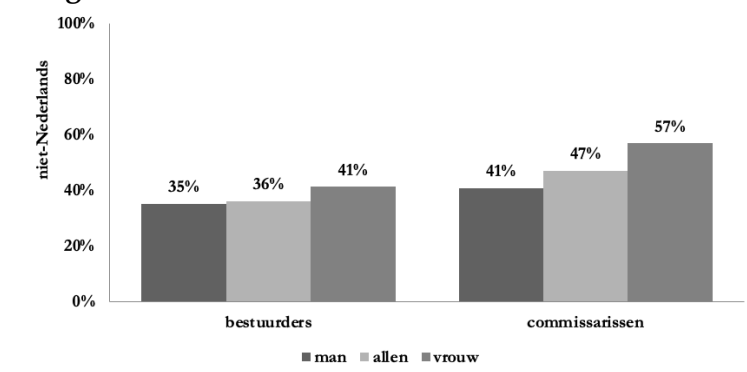
Figuur 8. Verdeling over termijnen van de commissarissen

Nationaliteit zittende bestuurders en commissarissen

Figuur 9 toont de percentages Nederlandse en buitenlandse bestuurders en commissarissen. Van de 222 bestuurders is 64% Nederlands en 36% niet-Nederlands (2022: 68%-32%). Van de 506 commissarissen is 53% Nederlands en 47% niet-Nederlands (2022: 57%-43%). Het percentage buitenlanders is echter hoger voor de vrouwelijke bestuurders en commissarissen. Van de vrouwelijke bestuurders is 41% niet-Nederlands (2022: 45%), dit is slechts 35% voor de mannelijke bestuurders (2022: 29%). Ook is 57% van de vrouwelijke commissarissen niet Nederlands (2022: 50%), dit is 42% voor de mannelijke commissarissen (2022: 38%). Deze stijging wordt mede veroorzaakt door buitenlandse ondernemingen die Nederland als statutaire zetel uitkozen.

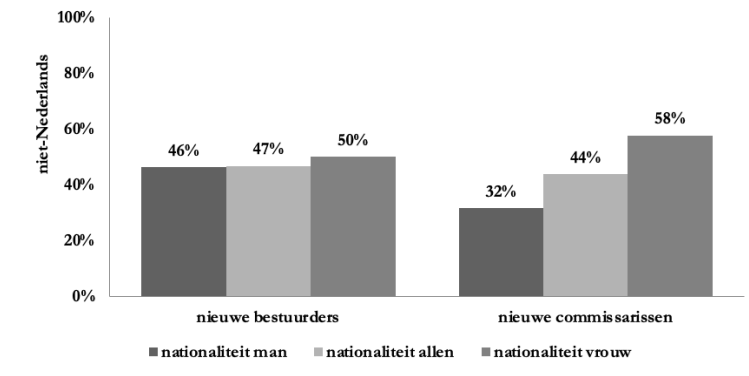
Figuur 9. Percentage buitenlandse bestuurders en commissarissen

Nationaliteit nieuwe bestuurders en commissarissen

Figuur 10 toont de percentages buitenlandse nieuwbenoemde bestuurders en commissarissen. Ruim de helft (57%) van de nieuw benoemde vrouwelijke commissarissen is niet Nederlands (2022:49%). Van de nieuwe mannelijke commissarissen is slechts 32% niet-Nederlands (2022:32%). In 2022 zijn twee van de vier nieuwe vrouwelijke bestuurders niet-Nederlands (50%) dit is 46% voor de nieuwe mannelijke executives.

Figuur 10. Percentage buitenlandse nieuwe bestuurders en commissarissen

Appendix

Tabel 8. 88 companies gerangschikt op basis van het percentage vrouwelijke bestuurders en commissarissen, 31 augustus 31 2023

		Totaal RvB + RvC	Totaal vrouw 2023	Vrouwelijke bestuurders 2023	Vrouwelijke commissarissen 2023
1	WOLTERS KLUWER	8	63%	50%	67%
2	SNOWWORLD	5	60%	50%	67%
3	ARCADIS	7	57%	50%	60%
4	NSI	6	50%	50%	50%
4	BETER BED	6	50%	50%	50%
6	ABN AMRO	15	47%	43%	50%
7	FL ENTERTAINMENT	11	46%	50%	44%
8	NN	9	44%	50%	43%
9	ACOMO	7	43%	50%	40%
9	ORDINA	7	43%	50%	40%
11	KPN	15	40%	50%	33%
11	POSTNL	10	40%	50%	38%
11	HYDRATEC	5	40%	50%	33%
11	ASR	10	40%	33%	43%
15	FUGRO	8	38%	50%	33%
15	NEDAP	8	38%	33%	40%
15	BRILL	8	38%	33%	40%
18	ING GROEP	12	33%	33%	33%
18	ALFEN	6	33%	33%	33%
20	AFC AJAX	9	33%	33%	40%
21	EURONEXT	20	35%	30%	40%
22	ADYEN N.V	12	33%	29%	40%
23	RANDSTAD	11	36%	25%	43%
23	SIGNIFY	11	36%	25%	43%
25	OCI N.V	13	31%	25%	33%
26	VAN LANSCHOT KEMPEN	12	33%	17%	50%
27	AEGON	10	40%	0%	50%
27	EXOR	10	40%	0%	44%
29	CORBION	8	38%	0%	50%
29	PROSUS	16	38%	0%	43%
29	PHARMING	8	38%	0%	43%
32	HEINEKEN	11	36%	0%	44%
33	UMG	14	36%	0%	42%
33	JDE PEET'S	14	36%	0%	39%
35	ASMI	9	33%	0%	50%
35	CTP	6	33%	0%	50%

		Totaal RvB + RvC	Totaal vrouw 2023	Vrouwelijke bestuurders 2023	Vrouwelijke commissarissen 2023
35	JUSTEAT TAKEAWAY	12	33%	0%	50%
35	FASTNED	6	33%	0%	50%
35	KENDRION	6	33%	0%	50%
35	EASE2PAY	6	33%	0%	50%
35	HOLLAND COLOURS	6	33%	0%	50%
35	LUCAS BOLS	6	33%	0%	50%
35	PB HOLDING	3	33%	0%	50%
35	AHOLD DELHAIZE ¹	12	33%	0%	44%
35	BESI	6	33%	0%	40%
35	FERROVIAL	12	33%	0%	40%
47	PHILIPS	13	31%	0%	40%
48	AKZO NOBEL	10	30%	0%	38%
49	EUROCOMM. PROP.	7	29%	0%	50%
49	HEIJMANS	7	29%	0%	40%
49	SIF ³	7	29%	0%	40%
49	ENVIPCO	7	29%	0%	33%
49	PORCELEYNE FLES	7	29%	0%	33%
54	ASML	15	27%	0%	44%
55	ALMUNDA	4	25%	0%	50%
55	IMCD	8	25%	0%	40%
55	TKH	8	25%	0%	40%
55	TOM TOM	8	25%	0%	40%
55	AALBERTS	8	25%	0%	33%
55	BASIC-FIT	8	25%	0%	33%
55	AVANTIUM	8	25%	0%	33%
55	AZERION	8	25%	0%	33%
55	EBUSCO	8	25%	0%	33%
55	BAM	8	25%	0%	33%
55	SLIGRO	8	25%	0%	33%
55	VASTNED RETAIL	4	25%	0%	33%
55	CABKA	8	25%	0%	33%
55	NEW SOURCES	4	25%	0%	33%
55	ONWARD MEDICAL	8	25%	0%	33%
70	AMG	9	22%	0%	33%
70	VOPAK	9	22%	0%	33%
70	SBM	9	22%	0%	33%
70	CM.COM	9	22%	0%	33%
70	FORFARMERS	9	22%	0%	33%
70	VIVORYON	9	22%	0%	33%
76	WERELDHAVE	5	20%	0%	33%
76	TIE KINETIX	5	20%	0%	33%
78	BRUNEL	6	17%	0%	33%

		Totaal RvB + RvC	Totaal vrouw 2023	Vrouwelijke bestuurders 2023	Vrouwelijke commissarissen 2023
79	NX FILTRATION	7	14%	0%	33%
80	NEPI ROCKCASTLE	11	18%	33%	13%
81	BEVER	1	0%	0%	0%
81	ALUMEXX	3	0%	0%	0%
81	C/TAC	3	0%	0%	0%
81	MKB NEDSENSE	3	0%	0%	0%
81	IEX	4	0%	0%	0%
81	ROODMICROTEC	4	0%	0%	0%
81	VALUE8	4	0%	0%	0%
81	GEOJUNXION	5	0%	0%	0%

¹ Bij Ahold Delhaize start Jolanda Poots-Bijl per 1-10 in de RvB. Daarna is het % vrouwen in de RvB 25%, en zou Ahold Delhaize op de 25^e plaats staan. ² Annabelle Vos wordt pas op 8 september benoemd bij SIF, zonder haar benoeming zou SIF nog op 25% vrouwen in de RvC staan, niet voldoen aan het quotum en op de 80^e plaats staan.

De bedrijven zijn gerangschikt op basis van het percentage vrouwen dat is benoemd in de gecombineerde RvB en RvC. Bedrijven met relatief de meeste vrouwelijke bestuurders en commissarissen staan bovenaan de lijst, aflopend naar bedrijven met relatief de minste vrouwelijke bestuurders en commissarissen. De bedrijven zijn onderverdeeld in subgroepen op basis van de volgende criteria. Bedrijven met ten minste 33% vrouwelijke bestuurders én 33% commissarissen komen eerst, gevolgd door de bedrijven die voldoen aan het quotum van 33% vrouwelijke commissarissen én ook vrouwelijke bestuurders hebben maar daar niet 33% halen. Dan bedrijven die 33% vrouwelijke commissarissen hebben maar geen vrouwelijke bestuurders, gevolgd door bedrijven die niet 33% vrouwelijke commissarissen hebben maar wel vrouwelijke bestuurders. Tot slot de bedrijven die helemaal geen vrouwelijke bestuurders of commissarissen hebben, aflopend gerangschikt op basis van de grootte van hun gecombineerde raad (grotere raden, geen vrouwelijke bestuurder of commissaris, lagere ranking).

Auteur

Prof. dr. Mijntje Lückerath-Rovers (m.luckerath@tias.edu)

Mijntje Lückerath-Rovers is hoogleraar Corporate Governance aan Tilburg University/TIAS School for Business and Society. Ze is gepromoveerd als financieel econoom aan de Erasmus Universiteit en is tevens Arbeids- en Organisationspsycholoog. Haar onderzoek richt zich op goed ondernemingsbestuur, gedrag en cultuur in de boardroom en langetermijnwaardcreatie. Ze is auteur van verschillende wetenschappelijke en professionele artikelen over dit onderwerp. Ze is hoofdredacteur van het Jaarboek Corporate Governance (Kluwer), co-auteur van het jaarlijkse Nationaal Commissarissen Onderzoek. Sinds 2007 publiceert ze de jaarlijkse Nederlandse Female Board Index. In 2023 verscheen haar boek "Morele Dilemma's in de Boardroom (Mediawerf). Momenteel is ze commissaris bij Pels Rijcken, NRC Media, Erasmus MC en Diergaarde Rotterdam, en eerder bij Achmea, Erasmus Universiteit Trustfonds, ASN Bank Beleggingsfondsen, KNGF Geleidehonden en Betaalvereniging Nederland.